

CARLES SALVADOR

Poema

de la

Verge dels Desemparats

orC/137

València

LLETRES VALENCIANES

LITERATURA I FOLKLORE

LLETRES VALENCIANES

Literatura i Folklore

Direcció i Administració: C. Tapineria, 2

CARLES SALVADOR...

...a través de la seua constant vida d'escriptor valencià, que comença en sa primera joventut ("Pecat d'Amor" data de 1915), ha conservat sempre una ufana juvenívola en tota la seua extensa producció poètica, amb un esperit renovat en cada nova producció. Etern captador d'imatges poètiques, fresques i deliciosament originals, ha demostrat el seu geni creador i ha estat el poeta que més ha influït en els altres poetes valencians contemporanis, el poeta mestre, encara per a aquells que no en tot moment, és natural, l'han imitat o seguit. § Després de 1928 en què publica "Llibret Eucarístic", ja apareix Carles Salvador com el poeta més dinàmic, més original, mestre admirat de l'idioma, gonfaroner en l'obra de la renovació literària valenciana, la qual deu moltíssim a Carles Salvador, puix que tots els escriptors posteriors li són deutors. § Brilla Carles Salvador per la seua correcció lingüística; és un mestre de l'idioma, és clar. El seu lèxic és ric i pur i el maneja amb desembaràs. Es notable la seua poesia amatòria, amb un regust de sensualisme a voltes; té fibra patriòtica i religiosa i és un etern captador d'imatges.

G. RENART

Pròximament: **POESIES** de PASQUAL ASINS

(Tota l'obra d'aquest poeta mort ara fa poc)

A Frederic Joro, tan amant de la
literatura valenciana
Afectuosament

Carles Salvador

maig, 1948

POEMA DE LA VERGE
DELS DESEMPARATS

Nihil obstat:
Josep Sastre, censor

Imprimatur:
Dr. Jacint Argaya, Vicari General

València, 24 abril 1948
Per manament de S. S. Ilma.
Dr. Guillem Hijarrubia

La Verge dels Desemparats

Motiu:

La Poesia Valenciana ha cantat en tots els temps, en fervoroses i inspirades composicions, l'amor que vers la Mare de Déu sentixen els valencians, els quals la tenen com a Regina i Senyora i com a excelsa Patrona, intitulant-la Mare dels Desemparats. ★ Ara, en commemorar el XXVe aniversari de la Coronació de la Imatge de la nostra Santa Mare, que tant estima el nostre poble; en celebrai el nou títol de Reial Basílica donat a la nostra santa Capella i en fer el poble tot el vot assumpcionista, publiquem el present Poema en homenatge fervorós i patriòtic per a ofrenar a la Regina del cel i de la nostra terra el constant afecte i el respectuós amor filial que tant mereix la Verge dels Desemparats.

PENSAT I FET

Poema de la Verge dels Desemparats

I

A TRENC D'ALBA

VESTIX el cel les robes nacarades
quan el bon sol es deixondix els muscles
i les parpelles obri i fa replega
dels vels obscurs de la nit sense lluna.
Somriu el cel amb uns fils de boirina
quan l'Horta es renta tots els verds i els ocres
i l'aigua canta en les séquies l'ària
més apagada de sa mansa vida.
S'obrin les portes de les alqueries
i en elles entra la frescor de l'aire
que suaument pentina les palmeres
i gronsa el blat en onades amplíssimes.
I aquesta és l'hora en què els coloms blanquíssims
eixamplen l'ala i al cel blau es llancen
majestuosos en ampla volada
tot replegant amb el bec, dalerosos,

el primer raig del bon sol que ara guaita
per l'ampla mar ja guarnida de veles.
I les muntanyes, al lluny, es cobrixen
de blaus subtils i de morats intensos
i aquesta comba del cel patinada
d'un clar blavet més tendre que ala d'àngel
es fa translúcida i mostra oronetes
que vant teixint una xarxa de seda
per on el sol ha de fer son viatge.

MISSA D'ALBA

Ai, matinet valencià de l'Horta
que sempre tens una cançó amorosa
i uns lliris grocs per exornar ribaços
en la diada de la nostra Mare!
Ai, matinet que et desperta la Verge
que en son altar, tot de flors, de la Plaça
rep la fervor ciutadana en la Missa
de l'alba tendra! Matí tot de roses!
Matí de maig ben quallat de sentides
oracions de fervor vers la nostra
dolça Regina, la Verge Maria,
Mare de Déu i dels Desemparats!!

EL MATÍ

El matí ja està despert
amb cançons de campanar,
amb perfums de rosa encesa
i amb el bes del sol, daurat.
Bon matí de joia plena,
d'aire ros, d'aire frescal
que porta als llavis carícies
d'oracions filials.
Ets un calze d'ambrosia
per als cors valencians.
Per beure de tu s'acosten
a la casa maternal
i a dintre de la Capella
posats als peus de l'altar
resen i resen la Salve:
"Salve, Regina", elevant
els ulls a la santa imatge,
Mare dels Desemparats.

FINESTRONETS DE LA CAPELLA

Com la Capella és menuda
per a tots els visitants,
als finestrons de la porta
del carrer, front a l'altar,
fervorosos s'agenollen
damunt l'esmerat brancal
i amb paraula viva i càlida

a la Verge van pregant
íntims anhels i esperances
que ixen del cor, emplenat
d'ansies pures i tendres.
Poncelles són, roserar
que eleva al cel i a la Mare
llaus que no s'acaben mai.

Finestrons de la Capella,
ai, quants sospirs coneixeu!

Prou acudí la donzella
que pregava, no per ella,
sinó pel germanet seu
que allà al lluny —extranya terra!—
portat per un ideal
militava en una guerra
entre neus i la desferra
d'aparells per a fer mal.

Finestronets d'alegria,
quants somriures haveu vist!

L'estudiant que venia
d'un examen imprevist
quan la lliçó que sabia
li preguntà el professor,
ara les gràcies dóna
perquè sap que el ver Amor
a ningú mai no abandona
si ha fet son prec amb fervor.

Finestronets de clemència,
i quants plors heu conegut!

La mare que té en absència
fill de poca experiència
i que ha perdut la salut,
ací prega amb ulls plorosos
que altres de misericòrdia
es posen ben amorosos
en el malalt i en concòrdia
amb els d'ella, pesarosos.

Finestretes de consol,
quantas penes heu llevat!

El marit que porta dol
i ara viu en soledat
i el cor ple de desconsol
amb l'esposa soterrada,
el cor trenca adolorit
perquè morí l'estimada...
Però vós, Verge adorada,
sereu l'Amor del marit!

Petites finestres obertes de dia
i obertes de nit,
sou vers receptacles de dol i alegria,
sou bàlsam per Déu, Mare Verge Maria,
puix sempre teniu cor obert i entendrit.

LA DOLÇA MIRADA DE LA VERGE

*Maig i flors i cel blavet,
mirada de meravella,
oració tendra i bella
del jorn d'urat i inquiet.*

La mirada maternal
que es vessa del vostre pit
és llumeta divinal
per al pobre cor transit
que es presenta a vostra vista
ben ajuntades les mans
pregant per si, pels germans
i per tota ànima trista.

La vostra tendra mirada,
dolça com bresca de mel,
és d'amor ala daurada
que devalla des del cel
als nostres cors cada dia
i que illumina foscors,
els odis torna en amors
i clara la llunyania.

Mareta valenciana,
Verge dels Desemparats!
Quan bella la clariana
feta d'argent i d'esclats
dels vostres ulls fets de lluna...
Decantant a terra el cos
vostre esguard dóna repòs
i la gràcia, tot d'una.

Des de l'altar de la plaça
de belles flors ben guarnit
la vostra mirada abraça
tot el poble enfervorit.
No us canseu, Reina i Senyora,
de mirar-nos dolçament,
puix que sou corredemptora
de tota la humana gent.

*Maig i flors i cel blavet
i el vostre esguard pur i net.*

OFRENA

En el meu jardí d'Amor
esclata una flor en maig
que té la tendra rossor
d'un celeste, aurífic raig.

I en aquesta ideal flor
que era abans bella poncella,
l'amor més dolç del meu cor
fa el seu niu de meravella.

Des del meu jardí d'Amor
flor i amor ben conjugats
avui us ofrene en llaor,
Verge dels Desemparats.

CORONA DE CIRIS

Flametes votives, llumets tremolosos
d'aquest feix de ciris de vora l'altar
encesos per tendres desigs amorosos
als peus de la Mare de Déu de l'Empar.

Posats cada dia pels cors ansiosos
que penes i joies us van a ofrenar
ací, bosc de cera, flameigs venturosos,
doneu llum i calda fervents en cremar.

Sou mostra perenne de fe i esperança,
llicó de tendresa, senyal de lloança,
oh, roses de flama, pomell de claror!

Les mans que encengueren el bleix en penyora
demanen l'almoina de Nostra Senyora
que saben és plena de cèlica Amor.

EN EL CAMBRIL

Cambril,
Perfum de mil roses
descloses
de Maig i d'Abril.

Cambreta de marbre lluent
que ens mostres la Imatge.
Formós hostalatge
tot clar, somrient.

Portella
del cel en la bella Capella
refugi dels àngels i oreig del creient.
Cambreta, silenci calent.

Cambril,
Perfum de mil roses
descloses
de Maig i d'Abril.

Ací ve la mare
que porta un infant
per tal que l'empare
el vostre ric mant.

—Teniu-lo, Mareta,
vos diu amatent.
Sa vida completa
vos done, innocent!
És tendra promesa...
Un ser que ve al món!

I resa que resa
la mare.

Al pregon
del cor es desflora
un goig tot senzill
i llàgrimes plora
la mare pel fill.

—Preneu-lo en bona hora,
puix ja l'haveu vist;
porteu-lo a la vora
del vostre Fill, Crist.

I els àngels agafen amb llums d'aura fina
el nen que ha de fer-se garrut, gai donzell,
i el porten amb música a l'ombra divina
del cèlic mantell.

Cambril.
Perfum de mil roses
descloses
de Maig i d'Abril.

Ací ve una nena vestida de blanc;
al cap du floretes de tarongerall.
Com ala d'arcàngel devalla el seu mant
i al cor li batega la joia més gran.

Hòstia primera!
Oh, festa del cor
que és una altra flor
de la Primavera!

Als peus de la Imatge
prendrà el Cos diví.
Al pit farà estatge
Qui en ell s'escondí.

La boca ara es tanca
per més abrigall...
Son cos ara és branca
de nard, clos fermall.

I els llavis i els polsos
tremolen d'anhel.
Quins aires més dolços
devallen del cel!

Hòstia primera!
Oh, festa del cor
que és una altra flor
de la Primavera!

Termina la missa en l'altar fet jardí
i els àngels revolen tocant violins.
La música és feta de llums i sospirs.
La nena musita un intens fervorí:

Sota la mirada tendra
de vós, oh dolça Maria,
al meu cos que és fet de cendra
ha baixat l'Eucaristia.

I així fet, sense espectacle,
amb un acte tan senzill
ara sóc el tabernacle
de Déu que és el vostre fill.

Vora el cor que és on reposa
de tot mon viure disposa,
puix que jo sóc obra d'Ell.

Per això, Mare amorosa,
empareu-me afectuosa
sota el vostre sant mantell.

Cambril.
Perfum de mil roses
descloses
de Maig i d'Abril.

Ara ve ací parella de promesos
portant al pit, en lloc de cor, ocells,
puix que l'Amor llurs ulls féu ben encesos
i un sol destí marcà, fitat, en ells.

Als peus, coberts de flors, de la Mareta
el sagrament fa el nuc de la unió
portant els dos als ulls mirada neta
i aquells antics sospirs d'illusió.

Ja beneïts els nuvis, la mirada
alcen en alt, que Amor els illumina.
Déu ha esguardat i ha fet un dolç somrís.

Vida d'Amor, parella enamorada,
sota l'empar tendral de la Regina
que us ha de fer, del viure, un Paradís.

Perfum de mil roses,
perfum de clavells...
Devallen l'escala
dos nuvis novells.

II

EL TRASLLAT

Ara el sol està més alt.
Tot l'or de sa cabellera
rutilant es despentina
sobre la santa Capella.

És un crit de llum, un clam
que arriba als cors i els enfebra.

Valencians fervorosos
en la Plaça fan espera,
puix que la Verge es trasllada
a la Catedral església.

Els domassos als balcons
la gràcia de la seda
mostren i amb les coloraines,
l'alegria de la festa.

El cel té un blau molt intens
i l'aire, odor de floresta.
Als cors dels valencians
hi ha un dringar de campaneta.

Tots esperen que la Verge
ixca ja de sa Capella.

I ara apareix a la porta
amb bellesa radiant

i una ampla emoció forta
creua l'espai a l'instant.

I al vítol! d'ànimes pies
seguixen vítols fervents
com naixcuts d'unes follies
que no són irreverents.

I la multitud commesa
un guspireig als ulls posa
i una joia fonda al pit.

La Verge per l'aire avança
entre frases de lloança
i sobre el poble entendrit.

-x

L'emoció per la Ciutat s'escampa
i fins el sol sembla tindre més llum.
Té més blavors ara el cel sense núvols;
rosa i clavell tenen ja més perfum.

Creua l'espai, com un dard, l'oroneta
que és una nota brillant i subtil,
tant com el prec que davant de la Verge
fa, agenollada, plorosa i humil,
la pobra mare, tan desemparada,
que va a la Mare amb daler infantil.

I en el matí tot quallat d'alegries
en què la Fe vers la Verge no mor
és la Ciutat una perla finíssima
tot emmelada de boira argent i or.

LA PROCESSÓ

Dins la vesprada asolellada
tota color blau i daurat
la gent amb faç endiumenjada
al centre va de la Ciutat.

L'aire és d'estiu i l'hora és blana.
Cada balcó té un guarniment
que és enganxat a la barana
per fer la festa amb lluïment.

De la Capella en l'ampla Plaça
sota el magnífic envelat
guarnida està la font amb traça
d'un bell tabac de flor quallat.

En la paret de la Capella
i en el retaule fet de flor
la Verge lluu sa cara bella
i el seu mantell brodat en or.

La fervorosa gent s'atansa
per de la Verge rebre el raig
amorosit de l'Esperança
que amb un somris du el mes de Maig.

I amb viva fe el poble l'espera
i el llavi fa una oració...
Els cors alegren la carrera
per on vindrà la processó.

Passa la Verge i el poble l'aclama;
vibren els cors, puix són ja enfervorits;
mística veu filial ompli els pits
i una amorosa tendror els inflama.

Passa la Verge. Tothom bé proclama
que els sentiments ni són morts, ni dormits
vers la Regina del Cel que tant ama
i front a Ella els genolls són rendits.

Vénen els homes en files espesses.
Segueix la Verge. Després, les promeses
sobre catifa de verd i perfum.

I dels balcons de ventalles descloses
baixa una pluja de pétals de roses
que és meravella d'amor i de llum.

PRECS A LA MARETA

Oh, Verge Maria! Oh, Senyora nostra!
Consol d'affigits, la mirada mostra
als desemparats.

Venim a pregar-vos amb l'ànima encesa,
puix ha temps us férem la nostra promesa
de desemparats.

Darrere la imatge pels àngels divina
la nostra amargor seguint-vos camina
amb peus descalçats.

I aquella promesa de vindre ja és feta...
El cor empareu-nos, oh dolça Mareta
dels Desemparats!

I aixina li prega la vídua jove
que està delicada i té quatre fills
i encara alimenta son pare i sa mare...
—Salveu-me, Mareta, de tots els perills!

Aixina li prega la dona casada
que, molt dolorida, té l'home en presó
i espera la gràcia de vore-se'l lliure...
—Oh, dolça Mareta, porteu-li el perdó!

Aixina li prega la jove bonica
que un home amb paraules malignes rendí
i és ara, acorada, un mar fet de llàgrimes...
—Oh, Mare amorosa, porteu-me'l avui!

Aixina li prega la pobra fadrina
que té al llit, gravíssim, germà seu menut
i els metges no saben què fer per guarir-lo...
—Mareta, empareu-lo, doneu-li salut!

Aixina li prega la trista orfeneta
que té el pare tísic en llit d'hospital
i viu de l'almoïna enmig la misèria...
—Mareta, guariu-lo, lleveu-li tot mal!

.....

I aixina li pregunen, gemeguen i ploren
i imploren les ànimes i els cors desolats
que és Ella, Maria, la Verge amorosa,
la Mare amantíssima dels Desemparats.

I passa la processó
pels carrers de la Ciutat.
En l'aire sura el ressò
d'un Vixca! tot perfumat.

I LLAORS

Per manament de nostra reverència
al vostre nom i a vostra santedat
llaors i precs avui havem desitjat,
devots estramps en llengua de València.
Car nostre afany per vore-us coronada
se n'ix del cor i amb ell folla alegria
i altre podent a vostra altesa canta
de terra i cel, Regina i dolça Mare.

Reconeixent puresa al vostre ventre
Déu poderós prengué la forma humana
naixent de vós, i Mare i Sobirana
el món sencer podé vore i comprendre.
Des d'allavors la humana raça us mira
alta i sens par Senyora emparadora
i els qui et volem hem pres el patronatge
de vós i amor que ens garde de maleses.

Salvant el Fill del glavi que matar-lo
no va poder, a Egipte us traslladàreu;
d'Heródes Rei a temps us apartàreu
i amb vòstra amor excelsa vau salvar-lo.

Com a Jesús els nostres fills gardeu-nos
car de perills està la vida plena;
tingueu-los, doncs, dessota l'empar vostre
fins que la mort al cel entrar-los faça.

Jerusalem veié del i agonia
dins vostre cor pel Fill que no es trobava,
que per la faç licor us devallava
dels castos ulls pels passos sense guia.

Així també quan som fora dreuera
per mundanal, viciosa garriga,
donar vullgueu virtut emparadora
amb vostre mant de Mare i Verge sacres.

Mort en la Creu el Fill que vós paríreu
pels pecadors la santa sang miràreu
i allí éreu vós, transida, i emparàreu
el cos nafrat i nua carn cobríreu.
Si de la mort en l'hora salvadora
pregar a Déu, el vostre Fill, vullguéreu
haver el cel nostra ànima podria
essent-nos vós empar i deslliurança.

.....

Desemparats en vida longa i trista
sens claredat divina en el viatge
per aquest món seríem sens coratge,
mancats de fe, faltant-nos vostra vista.
Puix fón precís que els àngels ens dugueren
del vostre cos la imatge graciosa,
era forçat que els fills de vós, oh Verge!,
raó escoltant per Reina us coronaren.

I LLAORS

Per manament de nostra reverència
al vostre nom i a vostra santedat
llaors i precs avui havem desitjat,
devots estramps en llengua de València.
Car nostre afany per vore-us coronada
se n'ix del cor i amb ell folla alegria
i altre podent a vostra altesa canta
de terra i cel, Regina i dolça Mare.

Reconeixent puresa al vostre ventre
Déu poderós prengué la forma humana
naixent de vós, i Mare i Sobirana
el món sencer podé vore i comprendre.
Des d'allavors la humana raça us mira
alta i sens par Senyora emparadora
i els qui et volem hem pres el patronatge
de vós i amor que ens guarde de maleses.

Salvant el Fill del glavi que matar-lo
no va poder, a Egipte us traslladàreu;
d'Heródes Rei a temps us apartàreu
i amb vostra amor excelsa vau salvar-lo.

Com a Jesús els nostres fills guardeu-nos
car de perills està la vida plena;
tingueu-los, doncs, dessota l'empar vostre
fins que la mort al cel entrar-los faça.

Jerusalem veié del i agonia
dins vostre cor pel Fill que no es trobava,
que per la faç licor us devallava
dels castos ulls pels passos sense guia.

Així també quan som fora drecera
per mundanal, viciosa garriga,
donar vullgueu virtut emparadora
amb vostre mant de Mare i Verge sacres.

Mort en la Creu el Fill que vós paríreu
pels pecadors la santa sang miràreu
i allí éreu vós, transida, i emparàreu
el cos nafrat i nua carn cobríreu.
Si de la mort en l'hora salvadora
pregar a Déu, el vostre Fill, vullguéreu
haver el cel nostra ànima podria
essent-nos vós empar i deslliurança.

.....

Desemparats en vida longa i trista
sens claredat divina en el viatge
per aquest món seríem sens coratge,
mancats de fe, faltant-nos vostra vista.
Puix fón precís que els àngels ens dugueren
del vostre cos la imatge graciosa,
era forçat que els fills de vós, oh Verge!,
raó escoltant per Reina us coronaren.

FINAL

I entra, per fi, dins l'ampla Catedral
la processó.

Himnes i vítols mil i emoció
i estrels lluents... Garlanda sideral!

CARLES SALVADOR

València-Benimaçlet, 1944-1948.

Obres en vers de

Carles Salvador

PLÀSTIC. Poemes, 1923.

LLIBRET EUCARÍSTIC. Poemes, 1928.

VERMELL EN TO MAJOR. Poemes, 1929.

ROSA DELS VENTS. Poemes, 1930.

EL BES ALS LLAVIS. Poemes, 1934.

NADAL, FLOR CORDIAL. Poemes, 1943.

CANT I ENCANT DE BENASSAL. Poemes, 1945.

POEMA DE LA VERGE DELS DESEMPARATS. 1948.

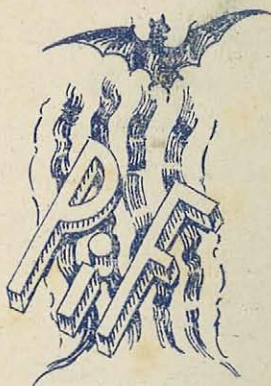
Obres en valencià publicades darrerament:

- De F. Almela i Vives.*—“La llum tremolosa”.
- De B. Artola Tomàs.*—“Festívoles”.—“A l'ombra del Campanar”.—“Poble, cançoner satíric”.—“Llàntia viva”.
- De Josep M. Bayarri.*—“Sant Esperit”.
- Del P. Bernàrdí Rubert.*—“Aromes de Flor Natural”.
- De Xavier Casp.*—“Volar...”—“La inquietud en calma”.
- De Ramon Codonyer Pons.*—“Allipebre” (epigrames).
- D'E. Duran i Tortajada.*—“Els sonets de la llar”.—“Poema de València”.—“Pomell de Rimes”.—“Englantina d'Or”.—“Poemes i Madrigals”.
- De M. González Martí.*—“Contes del pla i de la muntanya”, primera vuitena.
- De F. Martínez i Martínez.*—“Folklore valencià”.
- De Ricard Salavert.*—“Quatre gotes”.
- De Carles Salvador.*—“Nadal, flor cordial”.—“Cant i Encant de Benassal”.—“Poema de la Verge dels Desemparats”.
- De Sofia Salvador.*—“Jardinet”.
- De Joan Valls Jordan.*—“Cançó de Mariola”.
- D'uns quant's autors.*—“Glòria Vicentina”, Antologia.

DE VENDA EN LLIBRERIES

En premsa:

Contes del pla i de la muntanya. Vol. II. Manuel González Martí.

2 cat Salvad

1

PREU. 4 pessetes